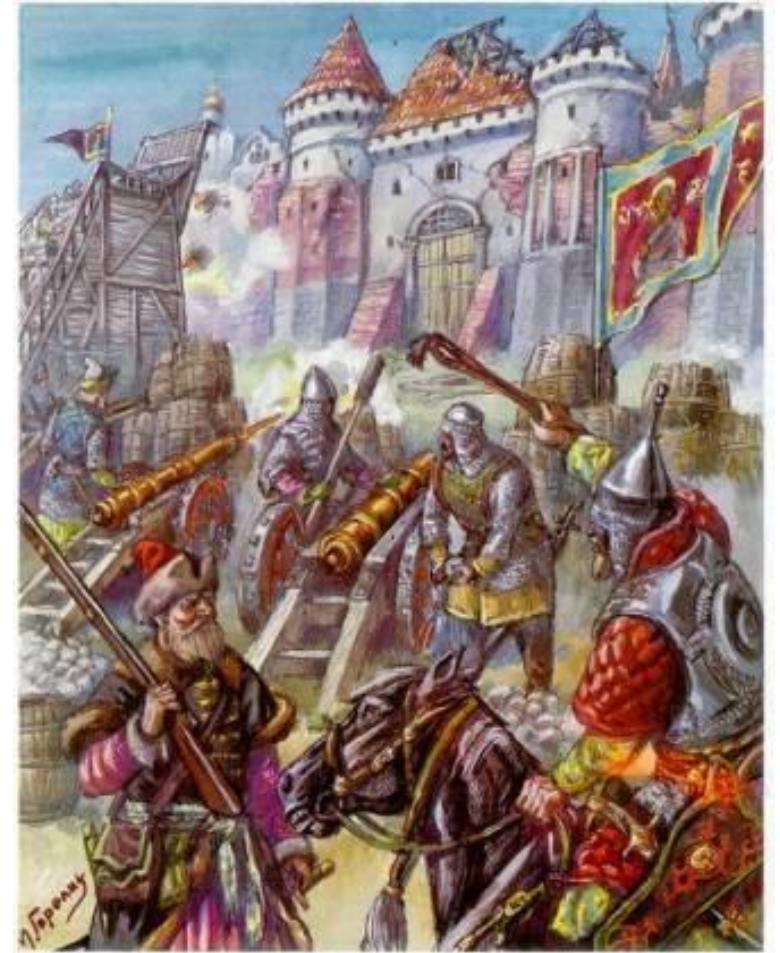

«УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ ВКЛ ТА ІНШИХ ДЕРЖАВ» (друга частина)

Московсько-литовське протистояння

- Остаточна втрата українськими землями в складі Литви автономних прав збігалася в часі з піднесенням Московського князівства.
- Початок XVI ст. характеризується загостренням московсько-литовського протистояння.
- Внаслідок Лівонської війни з Московщиною ВКЛ опинилося на межі воєнної катастрофи.

Передумови об'єднання ВКЛ і Польщі в єдину державу:

1. ослаблення Литви внаслідок московсько-литовських війн кінця XV – початку XVI ст.;
2. прагнення Польщі отримати українські землі й залежних селян;
3. прагнення українських, білоруських, литовських шляхтичів мати рівні права з польськими землевласниками;
4. необхідність організації спільного ефективного захисту від турецько-татарських набігів.

Ідею унії підтримала середня та дрібна шляхта:

1. Сподівалися звільнитися від утисків з боку магнатів;
2. Прагнули мати рівні права з польськими землевласниками;
3. Бажали позбутися обтяжливої військової повинності, яку на них покладало ВКЛ.

1 липня 1569 р. - ЛЮБЛІНСЬКА УНІЯ

Підписана між Польщею і ВКЛ
(король Польщі в цей час –
Сигізмунд II Август).

Створена польсько-литовська
держава **РІЧ ПОСПОЛИТА**.

- мала **СПІЛЬНОГО**:
- **короля** (король польський та великий князь литовський);
- спільний **сейм** (парламент) і **сенат**;
- **гроші** (злотий);
- **зовнішню політику**.

ЛЮБЛІНСЬКА УНІЯ

Закінчився двохсотрічний період існування Литовської держави.

Литовське князівство формально зберігало власну **автономію**, зокрема **герб, місцеве самоврядування, військо, скарбницю, законодавство, урядовою залишалася руська мова**, але віднині до його складу входили тільки білоруські землі.

Усі українські території, які раніше належали литовцям, **відійшли до ПОЛЬСЬКОЇ КОРОНИ**.

Таким чином, в українській історії закінчився литовський період.

ПОЗИТИВНІ НАСЛІДКИ:

1. Більшість українських земель були об'єднані в межах однієї держави;
2. представники українських князів і шляхти отримали виключне право обіймати посади в місцевій адміністрації незалежно від віросповідання;
3. завдяки Люблінській унії українські землі залучилися до нових форм суспільного життя: «шляхетської демократії», місцевого самоврядування, станового судочинства тощо;
4. об'єднання сприяло інтенсивному розвитку економіки, зокрема торгівлі;
5. через Польщу на українські землі поширився західноєвропейський культурний вплив, збільшувалася кількість навчальних закладів.

НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ:

1. Полонізація й денаціоналізація української шляхти;
2. виникнення на українських землях володінь польських магнатів спричинило закріпачення селянства і значне посилення його визиску. Третій Литовський статут 1588 р. запровадив для різних категорій залежних селян кріпосне право;
3. унія призвела до втрати Україною державності, яка, хоч і обмежено, зберігалась, коли вона перебувала у складі Великого князівства Литовського;
4. посилення національно-релігійних утисків унаслідок полонізації й покатоличення.

ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ

- Політичний устрій Речі Посполитої базувався на шляхетській демократії. Шляхта обирала короля.
- Він керував закордонною політикою, мав право призначати на посади урядовців і сенаторів. Однак королівська влада була досить обмеженою. Король мусив зректись спадкового титулу.
- Він не міг без згоди сейму одружитися, видавати закони, вводити податки, займатися справами війни і миру.

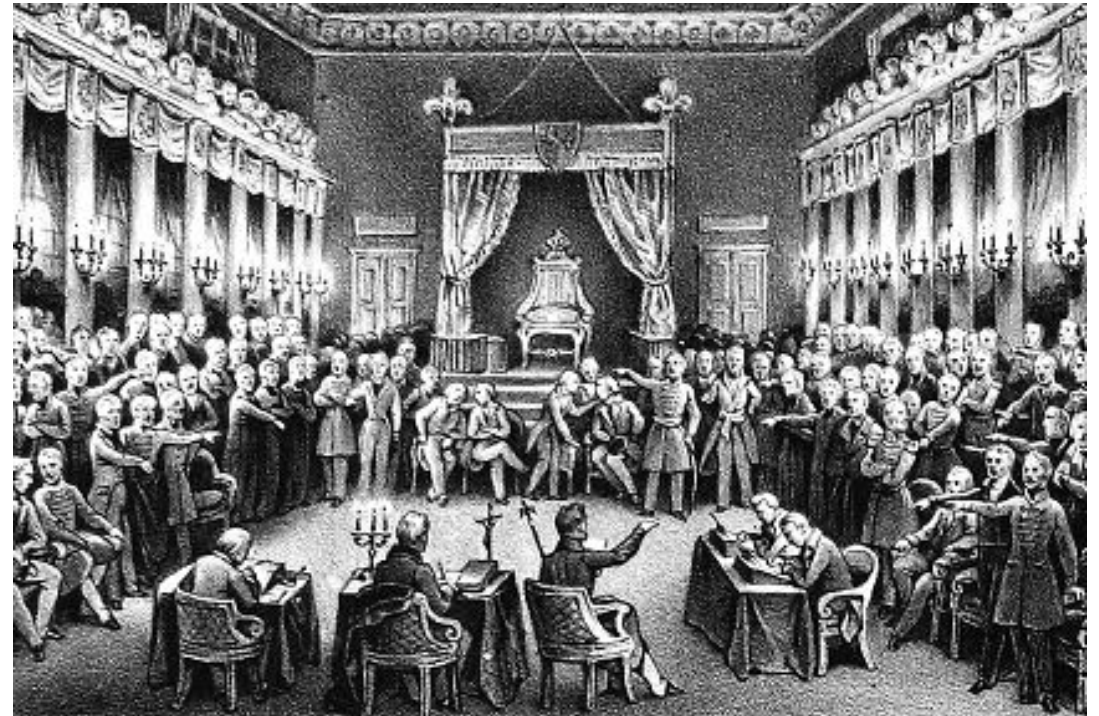
СЕЙМ

Вищий орган державного управління, станово-представницький парламент.

Скликався раз на два роки;

Включав **дві палати**:

- **сенат** (король, найвищі урядовці та духовні особи)
- **ізбу**, або палату послів (шляхта, обрана на земельних Зборах).

Воєводства

- Після унії була остаточно ліквідована адміністративна система, що брала початок ще з часів Київської Русі.
- Українські землі, де проживало майже 2 млн. українців, були поділені на **6 ВОЄВОДСТВ**:
- РУСЬКЕ, або Галицьке (Львів),
- БЕЛЬЗЬКЕ (Белз),
- БРАЦЛАВСЬКЕ (Брацлав),
- ВОЛИНСЬКЕ (Луцьк),
- КИЇВСЬКЕ (Київ),
- ПОДІЛЬСЬКЕ (Кам'янець).
- Воєводства поділялися на повіти. На чолі воєводств стояли воєводи, які були сенаторами. В повітах адміністративна і судова влада зосереджувалася в руках старост.

ЦЕРКОВНЕ ТА КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ

- У XVI ст. в Європі швидко поширилася **реформація**. Вона розпочалася з антипапського виступу у 1517 р. німецького ченця Мартіна Лютера (1483 – 1548).
- Діячі Реформації вимагали звільнення з-під влади Папи Римського, створення національних церков, ведення богослужіння національними мовами, перекладу Біблії та інших священних книг рідною мовою.
- Прихильники Лютера висловили протест проти нападок на них католиків. Тому всіх прихильників Реформації стали називати протестантами, а їхню Церкву – **протестантською**.

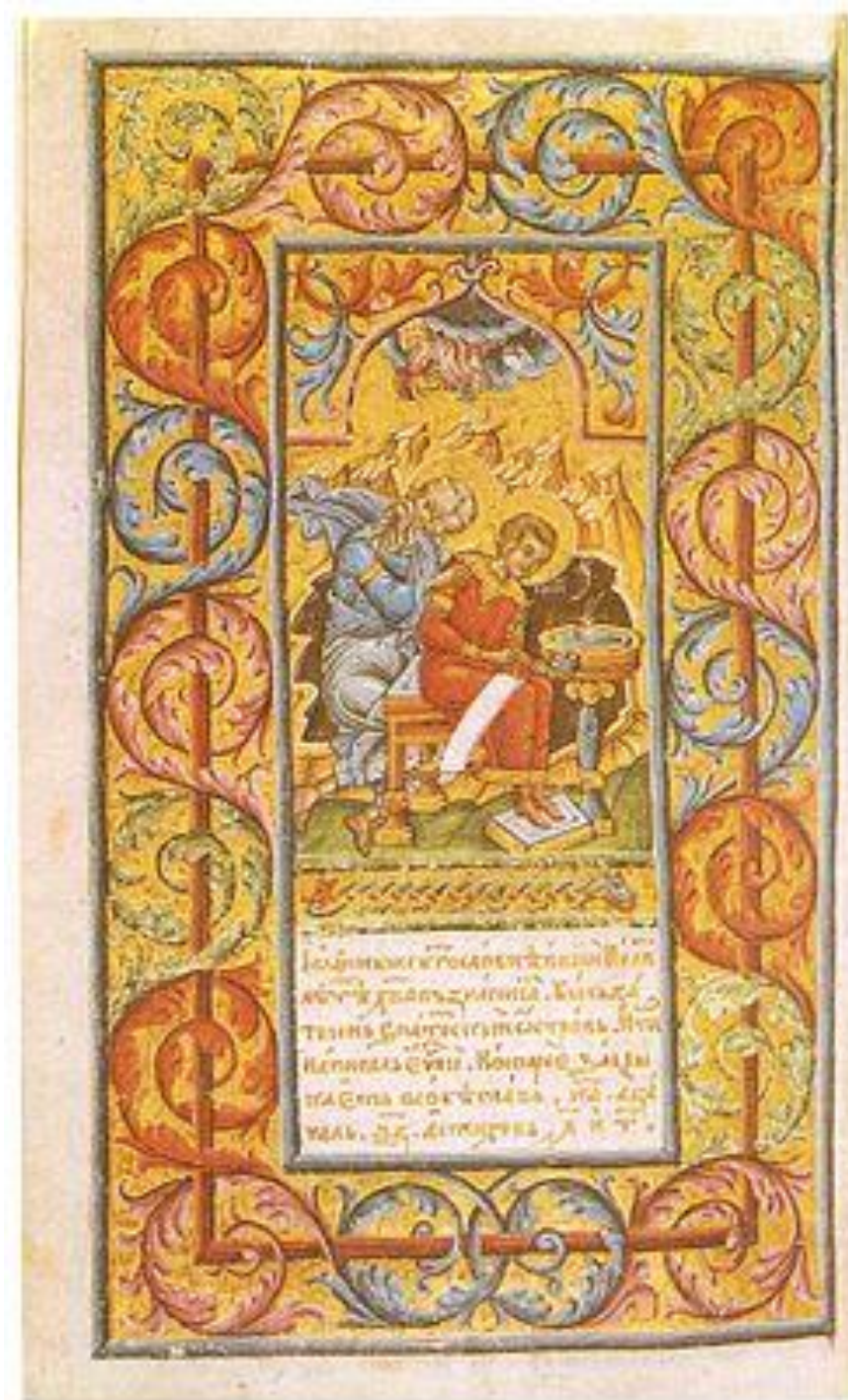
ЦЕРКОВНЕ ТА КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ

- У 40-х роках XVI ст. Католицька церква розпочала наступ проти Реформації, який отримав назву **контрреформації**.
- У Речі Посполитій став діяти орден **ЄЗУЇТІВ**, заснований у 1534 р.
- Єзуїти згуртували навколо ідеї оновлення католицької церкви значні інтелектуальні сили. При цьому головними їхніми засобами переконання були педагогічна діяльність і дипломатія.
- Розгортанню діяльності єзуїтів в Україні посприяла **ЛЮБЛІНСЬКА УНІЯ**.

ЦЕРКОВНЕ ТА КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ

Найголовнішим здобутком Реформації в Україні були переклади Святого Письма народною мовою (найвідоміше – Пересопницьке Євангеліє), її використання в богослужінні.

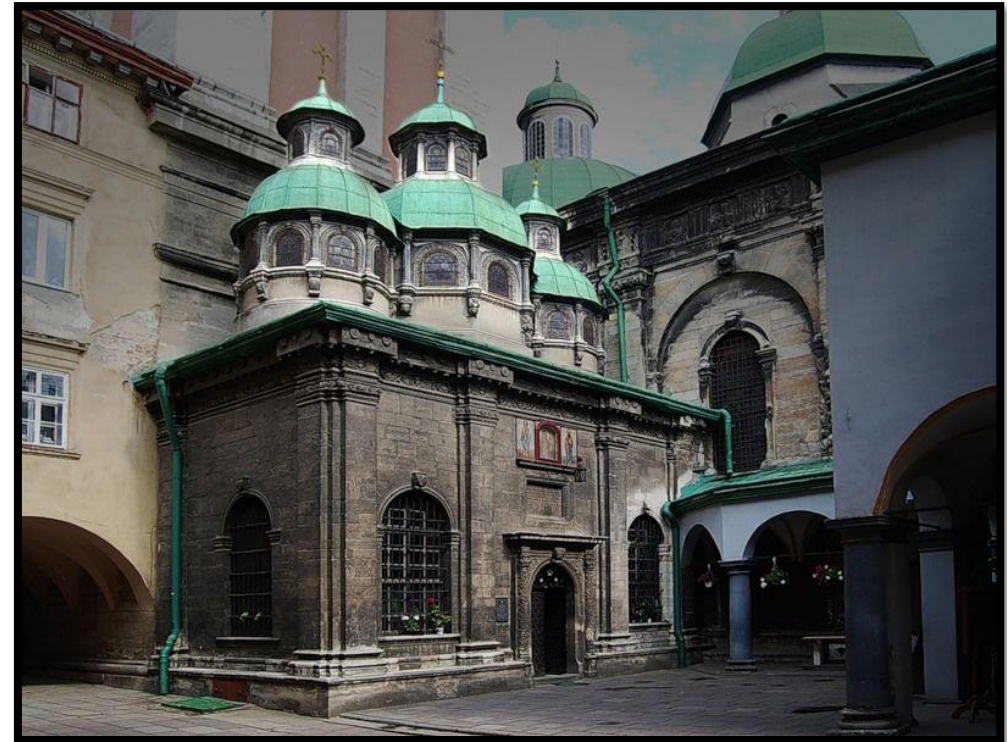
БРАТСТВА

- Релігійно-громадські організації міського населення (міщанства) при православних парафіях в Україні.
- **Заходи братств: добродійна та культурно-просвітня діяльність (створення шкіл, типографій); контролювали діяльність вищого духовенства.**

Львівське Успенське братство

- У Галичині чільне місце посіло **ЛЬВІВСЬКЕ Успенське братство**.
- У **1586 р.** патріарх **Йоаким** надав йому права **ставропігії** – церковної автономії, за яким **підпорядковувалося безпосередньо константинопольському патріарху**.
- З діяльністю цього братства пов'язують такі **архітектурні споруди**, як: **Успенська церква**, **каплиця трьох святих**, **вежа Корнякта**.
- Близько **1586** у Львові з'явилася братська школа. **«Порядок шкільний»**: назва **статуту** Львівської братської школи.

Каплиця трьох
святих

БРЕСТСЬКА (БЕРЕСТЕЙСЬКА) УНІЯ

- **Передумови церковної унії:**

1. Криза православної церкви;
2. стрімке падіння її престижу серед української шляхти;
3. зубожіння багатьох монастирів і церков;
4. втручання в церковне життя світської влади;
5. православні єпископи в унії вбачали можливість позбутися опіки братств, відлучивши їх од церковних справ.

БРЕСТСЬКА (БЕРЕСТЕЙСЬКА) УНІЯ

- 18 жовтня 1596 р. затвердив акт об'єднання церков та **утворення ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ (УНІАТСЬКОЇ) ЦЕРКВИ**, яка підпорядковувалася Папі Римському.
- Було визнано основні догмати католицької церкви, водночас церковні обряди залишалися православними, а церковнослов'янська мова – мовою богослужіння.

НАСЛІДКИ Брестської унії

- Православний собор не визнав правомірність рішення уніатів.
- Внаслідок цього унія замість консолідації ще більше поглибила розкол суспільства, започаткувала нову площину розшарування.
- Брестська церковна унія викликала посилення національно-культурного руху в Україні, гаслом якого був захист православ'я.
- Особливо активну боротьбу проти католицизму вели православні церковні братства.

КИЇВСЬКЕ Богоявленське братство -1615 р..

- 1615р. відкрита братська школа при Київському Богоявленському братстві.
- Першим ректором Київської братської школи був **Іов Борецький**.
- У 1620 р. до Київського Богоявленського братства вступив гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний разом з усім Військом Запорозьким.

Іов Борецький

- **1620** р. під час приїзду до Києва єрусалимського патріарха **Феофана** в обхід польської влади було висвячено новий православний єпископат (**ВІДНОВЛЕНО** вищу православну ієрархію).
- В сан київського митрополита було висвячено **ІОВА БОРЕЦЬКОГО** (займав митрополичу посаду з 1620 по 1631 рр.).
- Це стало можливим завдяки підтримці Київського братства і запорозьких козаків .

ПЕТРО МОГИЛА

- З 1632 по 1647 рр. митрополичу посаду займав **ПЕТРО МОГИЛА**.
- Петро Могила походив з роду молдавського господаря (правителя). Освіту здобув у Львівській братській школі та в західноєвропейських університетах.
- Брав участь у битві під Цецорою та Хотинській війні, проте відмовився від військової кар'єри і подався у православне духовенство. Своє життя він присвятив укріпленню і захисту православної церкви.

ПЕТРО МОГИЛА

- У **1631** р. стає опікуном Київського братства і **відкриває ЛАВРСЬКУ ШКОЛУ** за типом польських колегій.
- У **1632** р. **Київська братська і Лаврська школи ОБ'ЄДНАЛИСЯ В КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКУ КОЛЕГІЮ** під патронатом П. Могили.
- У **1632** р. домогся від королівської влади **ВИЗНАННЯ (УЗАКОНЕННЯ)** вищої православної церковної ієрархії.

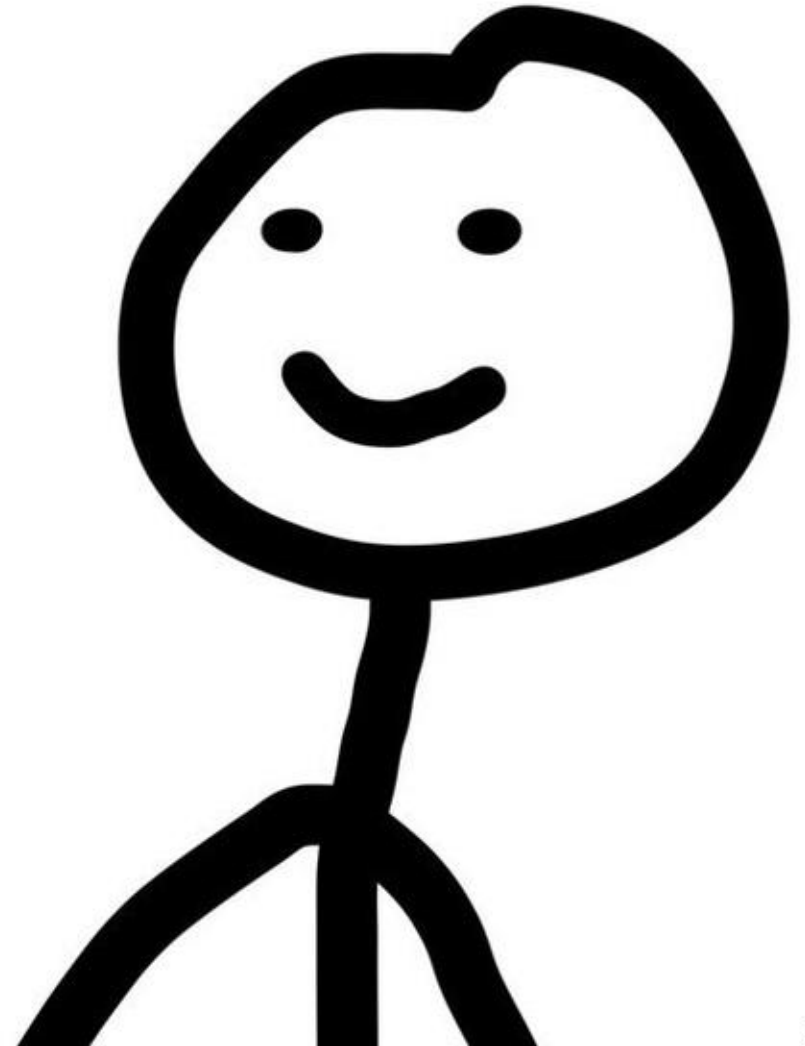

ЦЕРКОВНІ РЕФОРМИ П. МОГИЛИ:

- **1.** Сильна влада митрополита. Запровадив посади двох митрополичих намісників для розгляду судових справ і нагляду за охороною юридичних прав церкви.
- **2.** Для здійснення судової влади над духовенством було запроваджено **МИТРОПОЛИЧУ КОНСИСТОРИЮ** – церковний судовий орган.
- **3.** В єпархіях регулярно скликалися з'їзди священників – **СОБОРИ**.
- **4.** Відбувалося обмеження впливу козаків і міщанських братств на православну ієрархію.
- **5.** Запровадження **ЕКЗАМЕНІВ** на знання пастирських обов'язків для священників.

Діяльність ПЕТРО МОГИЛИ:

- Завдяки зусиллям П. Могили вдалося систематизувати засади православного віровчення і впорядкувати обрядовість.
- У 1643 р. патріарший собор затвердив «**Православне ісповідання віри**», одним з авторів якого був П. Могила.
- Було укладено православний «**Краткий катехізис**» (1645 р.) (сповідання віри, виклад основ християнського віровчення)
- Православний «**Великий требник**» (1646 р.), в якому визначалися правила церковних служб.

ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ СВЯЩЕНИКИ

- 1589 (1596) – 1599рр. – Михайло Рогоза
- 1599 (1600) – 1613рр. – **ІПАТІЙ ПОТІЙ**
- 1613 – 1637рр. – Йосиф Велямин Рутський

Тести!!!

